Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2016–2017

34 550 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2017

M

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 14 april 2017

De vaste commissie voor Koninkrijksrelaties[1] heeft op 4 april 2017 een mondeling overleg gevoerd met Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over:

- **de openstaande toezeggingen en moties van de commissie KOREL;**
- **de actuele situatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk.**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie Koninkrijksrelaties,
Ganzevoort

De griffier van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
Bergman

[1] Samenstelling:
Engels (D66), Van Bijsterveld (CDA), Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Van Kappen (VVD), Beuving (PvdA), Ester (CU), Ganzevoort (GL) *(voorzitter)*, De Graaf (D66) *(vice-voorzitter)*, Schouwenaar (VVD), Schrijver (PvdA), Kok (PVV), Gerkens (SP), Don (SP), Van Hattem (PVV), Jorritsma-Lebbink (VVD), Meijer (SP), Oomen-Ruijten (CDA), Rinnooy Kan (D66), Schalk (SGP), Teunissen (PvdD), Sini (PvdA), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV).

kst-34550-IV-M
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2017

Voorzitter: Ganzevoort
Griffier: Bergman

Aanwezig zijn elf leden der Kamer, te weten: Baay-Timmerman, Van Bijsterveld, Engels, Ganzevoort, De Graaf, Ten Hoeve, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Kok, Meijer en Sini,

en Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanvang 14.30 uur.

De **voorzitter**: Ik heet de collega's en de Minister met zijn staf welkom. Dit is een openbaar mondeling overleg en er is ook pers aanwezig. Het is altijd goed om dat te beseffen. Het is ook goed dat er aandacht is van de pers voor de zaken waar wij mee bezig zijn. We hebben afgesproken dat er twee belangrijke punten op de agenda staan. Het eerste betreft een reeks aan moties en toezeggingen. De commissie had gevraagd hoe het daarmee staat. We hebben antwoord gekregen van de Minister. Ik denk dat het goed is om nog even te bekijken wat daarvan nog onze aandacht verdient. Het tweede punt is de stand van zaken op de verschillende eilanden en in de verschillende landen. Deze wordt door deze commissie altijd met grote aandacht gevolgd.
Ik denk dat het goed is om die twee thema's uit elkaar te houden en om twee rondes te houden; eerst over de moties en toezeggingen en daarna over de verdere gang van zaken. We hebben twee overzichten, namelijk een over de openstaande toezeggingen en een over de aangenomen moties. We hebben een brief van de Minister ontvangen met uitleg over de stand van zaken. Ik stel voor dat we een rondje maken om te bekijken welke elementen uit de moties en toezeggingen nader aandacht vragen van de Kamer.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Ik ben benieuwd naar de reactie van de Minister op alle openstaande toezeggingen en de moties, met name de moties die voortvloeiden uit het laatste beleidsdebat. Daarbij zijn de motie-De Graaf c.s. (EK 34 300 IV/CXIX, letter P) over het Statuut en de motie-Van Bijsterveld c.s. (EK 34 300 IV/CXIX, letter Q) over het ambt van Rijksvertegenwoordiger met overgrote meerderheid van stemmen aangenomen.

De **voorzitter**: We hebben de algemene beantwoording gekregen, maar ik noteer de vraag om nader in te gaan op het Statuut en de Rijksvertegenwoordiger.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Die twee punten zal ik dan bespreken. Allereerst de aangenomen motie om te overwegen het Statuut eens helemaal onder de loep te nemen en opnieuw te schrijven. Mijn voornemen was om dat bij de eerstvolgende Koninkrijksconferentie met de andere landen van het Koninkrijk te bespreken, om te bekijken in hoeverre er draagvlak was voor de gedachte om dat te doen. Die conferentie zou op Sint-Maarten zijn, maar die is op het laatste moment afgezegd, zodat ik sinds die motie is aangenomen, nog geen Koninkrijksconferentie heb gehad. In een paar andere landen van het Koninkrijk was het in de afgelopen periode sowieso enigszins rommelig. Het hoofd van de mensen staat er dus ook niet heel erg naar. Dat is hoe het er procedureel mee gaat. Ik kan er een niet-procedurele opmerking aan toevoegen, maar dat is wellicht wat riskanter. Ik heb de indruk dat er in de Tweede Kamer wel een wens is om het Statuut te heroverwegen, maar dat er zeer uiteenlopend wordt gedacht over de richting waarin dat moet gebeuren. Dan beperk ik mij alleen nog maar tot de opvattingen in het land Nederland, laat staan die in andere landen.

Om toch even in te gaan op die andere landen. Daar zie je dat er veel politieke partijen zijn die kort voor de verkiezingen zeggen dat zij naar meer onafhankelijkheid streven. Zowel in de landen als bij de openbare lichamen zie je die beweging wel, maar als puntje bij paaltje komt, heeft men toch meestal de neiging om te zeggen: nou ja, zo slecht is het nog niet in het huidige verband. Ik heb dat bijvoorbeeld met de grote partij Pueblo Soberano op Curaçao meegemaakt. Voor de verkiezingen liep Helmin Wiels zeer te hoop tegen het Koninkrijksverband, maar na de verkiezingen zei hij tegen mij dat hij over tien jaar echt onafhankelijk wilde worden, maar voor die tijd nog wel binnen het huidige verband naar economisch herstel, opschoning van de financiën en herstel van de rechtsorde wilde streven. Toen heb ik tegen hem gezegd dat dit mij in die combinatie een pakket leek waarmee wij de komende jaren goed uit de voeten zouden kunnen. Die beweging zie je aan die kant van de oceaan regelmatig.
In de Tweede Kamer wordt door een partij als de PVV gezegd dat we het Koninkrijksverband als zodanig zouden moeten oplossen. Er is ook wel gezegd dat we het op Marktplaats zouden moeten zetten, om het wat minder respectvol samen te vatten. De regeringspartij VVD heeft samen met de SP een initiatiefnota ingediend om te streven naar een Gemenebestconstructie. Dat zou een ingrijpende wijziging van het Statuut zijn. Dan zou de asymmetrie wegvallen. Dan zit je met vier landen die allemaal op basis van vrijwilligheid participeren op punten waarop zij dat wenselijk achten. Daarvoor is het een en ander te zeggen. We komen dadelijk misschien nog te spreken over de actuele situatie op Curaçao. Die zou dan niet tot de mogelijkheden hebben behoord, want dan gebeurt alles op basis van volstrekte vrijwilligheid aan alle kanten. Die initiatiefnota heeft er niet toe geleid dat de regering stappen in die richting heeft gezet, maar dit geeft weer dat er ook in de Tweede Kamer uiteenlopende opvattingen zijn over het veranderen van het Statuut.
Hiermee heb ik een procedurele en een inhoudelijke opmerking gemaakt over de situatie. Ik zie met enige zorg aan allebei de kanten van de oceaan dat de steun voor het Koninkrijksverband zoals dat nu in het Statuut staat, in ieder geval niet groeit en hier en daar wat lijkt af te kalven. Ik denk dat er wel degelijk veel te zeggen is voor de situatie die we nu hebben, met een waarborgfunctie en een Statuut waardoor een aantal Koninkrijkstaken bij het Koninkrijk zijn belegd. Het is dus meer dan alleen maar samenwerken wanneer je daar trek in hebt. Tot zover de vraag over de moties.

De **voorzitter**: Misschien mag ik het een klein beetje aanscherpen. De motie ging niet zozeer over de herziening van het Statuut, maar over de evaluatie van het Statuut. De vraag is op welke punten er eventueel knelpunten zitten met het oog op een eventueel noodzakelijke modernisering, maar daaraan gaat een evaluatie vooraf van waar het wel werkt en waar het schuurt.

Minister **Plasterk**: Ik begrijp wat u zegt, maar daaraan zou enige oriëntatie vooraf moeten gaan of een evaluatie leidt tot iets waarover je consensus kunt vinden. Uiteindelijk moet je dat Statuut in gezamenlijkheid moderniseren. Ik ben slechts demissionair Minister, maar dit zou mijn suggestie aan de wereld zijn. Krijg er eerst een beeld van of er enig draagvlak is om in gezamenlijkheid het Statuut te herzien. Zo ja, dan wordt er een zware commissie ingesteld die dat gaat evalueren. Dat wordt op zichzelf al een hele toestand, want het wordt bijna een soort staatscommissie, maar dan een Koninkrijkscommissie. Bekijk dan wat het product daarvan wordt. Dat zal een heel traject zijn.

De **voorzitter**: Het was een motie van de heer De Graaf. Ik wil niet zozeer namens hem spreken. Als dat al zou moeten, zou de heer Engels dat veel beter kunnen. Het gaat om herzien als richting en evalueren als richting.

Heeft de Minister er zicht op welke ideeën de andere landen hebben over een eventuele herziening en of er bij hen draagvlak is voor een eventuele evaluatie? Dat is toch net een andere vraag.

Minister **Plasterk**: Ik begon daarmee. Ik had het voornemen om dat te agenderen voor een Koninkrijksconferentie, maar die is toen afgeblazen door het gastland. Laat ik niet voor andere landen spreken; dat zullen ze toch zelf moeten doen. Het is al moeilijk genoeg om binnen het huidige Statuut bijvoorbeeld de geschillenregeling in te vullen. Die staat in het Statuut, dus daar is geen discussie over. We zijn bezig met de invulling daarvan. Op enig moment zal die ook uw Kamer bereiken.

De **voorzitter**: Dan de Rijksvertegenwoordiger.

Minister **Plasterk**: Het dictum van de motie is dat bij een volgende wijziging van de WolBES ook de aanduiding van de Rijksvertegenwoordiger wordt veranderd om daarmee invulling te geven aan de gedachte dat hij niet alleen het land vertegenwoordigt, maar ook in politiek Den Haag de openbare lichamen vertegenwoordigt. Het is water onder de brug, maar ik had die motie ontraden. De gedachte was dat de commissaris van de Koning naar de naamaanduiding de Kroon in de provincies vertegenwoordigt, maar de facto in hoge mate namens de provincie in politiek Den Haag de kat de bel aanbindt. Ik vind de naamgeving niet doorslaggevend voor de rol die wordt gespeeld. Maar goed, u hebt zich daardoor niet laten overtuigen en de motie is aangenomen. Het dictum van de motie luidt dat dat bij een volgende herziening van de WolBES aan de orde komt. Ik heb nu geen voornemen om de WolBES te herzien, dus dat blijft even op de rol staan. Bij een herziening zal de Tweede Kamer natuurlijk het eerst aan zet zijn. Die zal dan ook deze door de Eerste Kamer aangenomen motie bij de overwegingen moeten betrekken en al dan niet moeten besluiten om ook op dat punt een wijziging aan te brengen.

De **voorzitter**: Ik dank de Minister voor de beantwoording in deze eerste ronde. Ik kijk even rond of er nog vragen zijn.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Ik heb goed geluisterd naar de Minister. Ik zal het eerste punt van de motie van D66 even laten liggen. Ik heb nog wel een opmerking over de motie over de Rijksvertegenwoordiger. Ik begrijp dat de Minister zegt dat er nu geen herziening aan de orde is, maar dat hij bij een eventuele herziening niet aan dit verzoek voorbijgaat. Zo proef ik zijn antwoord tenminste.
De motie had ook nog een tweede element, namelijk niet alleen de naamgeving, maar ook de positionering. De Minister heeft gelijk dat de naamgeving van de commissaris van de Koning ook anders is, maar dat instituut is al heel oud, al zo'n 200 jaar, en is gaandeweg geëvalueerd. We weten allemaal precies hoe dat zit. Bij de Rijksvertegenwoordiger zit dat anders. Het is een nieuwe en nogal cruciale functie, ook in de beeldvorming. Daarom is het goed dat hij qua naamgeving en qua bevoegdheden wel goed gepositioneerd is. Of hij later op een andere manier evolueert, is een andere vraag. Kort gezegd, de Minister staat positief tegenover een wijziging van zowel de naamgeving als de positionering, wanneer de WolBES wordt gewijzigd.

Minister **Plasterk**: Ik ga de WolBES niet meer wijzigen. Het is sowieso aan mijn opvolger om te handelen, gegeven die motie. Dat is het enige wat ik er als demissionair Minister nog over kan zeggen. Ik had de motie ontraden, maar ze is aangenomen. Dat is een politiek feit. Mijn opvolger zal die moeten meenemen als een wijziging van de WolBES aan de orde is.

Ik voeg daaraan toe dat ik heel goed de wens begrijp dat de Rijksvertegenwoordiger niet alleen maar op zenden moet staan en niet alleen maar het rijksbeleid moet uitdragen op de openbare lichamen, maar ook onze voelhorens daar moet vormen. Dat is het geval, zonder de beslotenheid van het departement op dat punt te doorbreken. Hij moet natuurlijk vrijuit aan mij kunnen terugrapporteren. U kunt er echter zeker van zijn dat wanneer hij signalen krijgt dat dingen niet goed gaan, hij bij mij en ook bij mijn medewerkers de kat de bel aanbindt op dezelfde wijze als een burgemeester of een commissaris van de Koning dat zou doen. Dat tweerichtingsverkeer is er feitelijk wel.

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond of er nog aanvullende vragen zijn in deze ronde. Zo niet, dan laten we het punt van de motie en de toezeggingen nu rusten. Dank voor de toelichting daarop.
Het tweede punt was de wat bredere vraag naar de stand van zaken. Wij volgen met veel interesse alles wat er gebeurt op Curaçao. We zien daar een aanwijzing van de rijksministerraad. Wellicht kunt u daarop ingaan en ook op de ontwikkelingen op de andere eilanden. Ik denk aan de Integriteitskamer Sint-Maarten. We hebben recent al gesproken over Sint-Eustatius. Een vraag die hier ook leeft, gaat over de ontwikkeling van de pensioenen in Caribisch Nederland. Voordat wij vragen gaan stellen, wil ik de Minister vragen om een toelichting te geven.

Mevrouw **Meijer** (SP): Ik heb een aanvulling op de vragen over de situatie op Curaçao. De heer Scholte en zijn partij zijn erg populair op Curaçao. Wij kennen allemaal de verhalen over corruptie en het kopen van stemmen. Ik vraag mij af of het mogelijk is om een soort waarnemings- en verkiezingsmissie naar Curaçao te sturen. Zo kunnen wij ons ervan vergewissen dat er echt uit vrije wil een keuze wordt gemaakt, zodat wij zeker weten dat er daar geen corrupt bewind aan de macht komt terwijl mensen misschien zijn omgekocht. Misschien kan de Minister die vraag meenemen in zijn beantwoording.

De **voorzitter**: Wellicht zijn er meer van dit soort vragen. We hebben de punten geagendeerd zonder al te veel aanvullende punten van onze kant. Ik stel voor dat we eerst wat basisinformatie krijgen waarop we kunnen doorvragen. Ik begrijp dat er geen aanvullende punten zijn. Of toch?

Mevrouw **Baay-Timmerman** (50PLUS): Ik weet niet of ik deze vraag er op dit moment aan mag toevoegen, maar vorig jaar is er met de Minister gesproken over de verdwenen pensioengelden. Er zou een dossieronderzoek naar PCN hebben plaatsgevonden. 50PLUS vraagt zich af wat de uitkomst daarvan uiteindelijk is geweest.

De **voorzitter**: Dat past bij het genoemde punt van de pensioenen, maar als nieuw lid van deze Kamer mag u deze vraag zeker stellen.

Minister **Plasterk**: Ik heb vier punten. Het eerste is op dit moment inderdaad het meest actuele en ook het grootste punt. Het betreft eigenlijk een klassiek geval van de waarborgfunctie uit het Statuut voor het Koninkrijk, waaraan we zojuist kort even raakten. De situatie is bekend. Doordat twee mensen van politieke affiliatie waren veranderd, viel de meerderheid voor de regering-Koeiman weg. Vervolgens heeft die regering de Staten ontbonden en verkiezingen uitgeschreven voor 28 april. Dat landsbesluit is door de gouverneur met een handtekening bekrachtigd en daarmee daadwerkelijk een feit geworden. Toen heeft de nieuw gevormde coalitie in de nog zittende Staten een demissionaire regering ingesteld. Die coalitie heeft besloten om dat landsbesluit te hernemen en de verkiezingen dus af te blazen. Toen heeft de gouverneur gezegd dat zij dit in strijd vindt met de Staatsregeling en dat zij dit niet

gaat tekenen. Zij heeft dit doorgezonden naar de Rijksministerraad, «ter vernietiging» zeggen we dan praktisch, maar in feite ter bevestiging dat zij terecht haar handtekening niet heeft gezet.
Misschien moet ik er ter toelichting nog bij zeggen dat er ook een ministerieel besluit was genomen om het Hoofdstembureau het recht te ontnemen om de verkiezingen verder te organiseren. De voorzitter van het Hoofdstembureau zag zich natuurlijk geplaatst voor een dilemma, want de Minister die er volgens het boekje over gaat, de Minister van Bestuur, had hem de opdracht gegeven de verkiezingen af te blazen. Wat moet je dan? Overigens lag ook dat besluit ter vernietiging voor bij de Rijksministerraad afgelopen vrijdag.
Om te voorkomen dat er een jojobeleid zou ontstaan waarbij de verkiezingen de ene week worden uitgeschreven, de volgende week worden afgeblazen, de week daarna misschien weer worden uitgeschreven, zoals nu, en dan de week daarna weer worden afgeblazen, heeft de gouverneur gezegd: laat tot en met de verkiezingen de bevoegdheid tot het aansturen van het Hoofdstembureau en eventuele andere diensten die nodig zijn voor de uitvoering van de verkiezingen, zich verplaatsen van de Minister van Bestuur naar de gouverneur. Dat betreft een AMvRB, een Algemene Maatregel van Rijksbestuur. Deze AMvRB is na spoedadvies door de Raad van State gisteren genomen. Dat is de situatie nu. Dat betekent dus niet dat de gouverneur nu de praktische organisatie van de verkiezingen verder ter hand gaat nemen, want al die taken zijn natuurlijk belegd bij de diverse landsorganen. Maar mocht er enige twijfel zijn bij iemand, dan kan er altijd worden gezegd: de gouverneur is uiteindelijk degene die door de Rijksministerraad in die positie is gebracht. Dat is de huidige situatie.
Vrijdag werd er gevraagd: als de regering-Pisas inmiddels heeft besloten om de verkiezingen toch te laten doorgaan, waarom is het dan nog nuttig om deze stap te zetten? Het eerste deel van het antwoord heb ik net eigenlijk al impliciet gegeven, namelijk om te voorkomen dat er opnieuw onduidelijkheid zou ontstaan tussen nu en 28 april. Een tweede reden is dat de waarborgfunctie met zich meebrengt dat je ook tijdig waarborgt. Het is eigenlijk een mooi voorbeeld voor de toekomstige geschiedenisboeken dat de waarborgfunctie niet inhoudt dat je de put moet dempen als het kalf verdronken is, maar dat je tijdig moet waarborgen. In dit geval is dat dus vier weken voor de verkiezingen ervoor zorgen dat er niet opnieuw een misverstand kan ontstaan over de vraag of de verkiezingen doorgaan. In de derde plaats: als de regering het voornemen heeft om de verkiezingen sowieso door te laten gaan, zijn we het materieel eens – dat heb ik Minister-President Pisas ook voorgehouden toen hij mij belde – en dan kan het ook geen kwaad dat het besluit op deze manier genomen is. Hoe dan ook, dat zijn dus de redenen om nu deze stap te zetten. Ik ga ervan uit dat de verkiezingen nu zullen doorgaan. Dan spreekt het volk. In mijn positie blijf ik natuurlijk weg van enige opvatting of advies over welke keuze men daar zou moeten maken. Ik ga gewoon uit van de integriteit van het stemproces. Ook dat is natuurlijk een landsverantwoordelijkheid. De landsorganen moeten er dus zelf op toezien dat er eerlijke verkiezingen plaatsvinden. Onderdeel daarvan is overigens dat men verzocht heeft om waarnemers te sturen. Dat verzoek is door BZ in behandeling genomen. Daarover is met de OVSE, meen ik ...

De heer **Van Zwol**: De OAS.

Minister **Plasterk**: En dat staat voor?

De heer **Van Zwol**: Organisatie van Amerikaanse Staten.

Minister **Plasterk**: U hoort het. Er is met de OAS gesproken om invulling aan dat verzoek te geven. Ik ga ervan uit dat dat zal gebeuren.

De **voorzitter**: In CARICOM?

Minister **Plasterk**: Ja, in CARICOM.
Dan nog, zeg ik ook tegen mevrouw Meijer, is wat het volk kiest natuurlijk vers twee. In mijn positie blijf ik daar in ieder geval buiten. Laat ik er verder ook niks over zeggen, want de situatie is bekend.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Met verkiezingswaarneming kun je voorafgaande corruptie natuurlijk niet voorkomen.

Minister **Plasterk**: Dat is juist.

De **voorzitter**: Mijn voorstel is om de Minister eerst de beantwoording te laten doen van de verschillende onderwerpen en daarna terug te komen bij de Kamer voor vervolgvragen. Als de Minister eerst op de andere punten ingaat, stellen de leden daarna de vragen die zij nog hebben.

Minister **Plasterk**: De sg meldt me terecht dat het OM extra scherp is op het signaleren van corruptie. Dat is ook zijn taak in het bestel. Maar goed, je ziet alleen wat je ziet. Laten we ervan uitgaan en er ook zeer op hopen dat het hele proces verder ongestoord zijn beloop kan hebben de komende week, zodat het volk kan spreken.
Dan kom ik op de situatie op Sint-Maarten. Door de toenmalige Minister-President van Sint-Maarten, de Minister van Justitie van daar, en Van der Steur, toenmalig Minister van V en J, en mij is besloten om te komen tot de instelling van een integriteitskamer. We hebben die overeenkomst per pagina ook geparafeerd en uiteindelijk van handtekeningen voorzien. Ik was onaangenaam verrast toen nadien bleek dat de Ombudsman dat kon voorleggen aan het Constitutionele Hof, waardoor de overeenkomst kennelijk niet vaststond. Je kunt zeggen, en dat zegt Minister-President Marlin ook tegen mij: u had de wet moeten kennen. Maar ja, ik denk dat de Minister-President van het land zelf die wet nog beter had moeten kennen en mij erop had kunnen attenderen dat het nog niet vaststond dat we een overeenkomst hadden gesloten. Het was mij in ieder geval niet gemeld. Het kwam als een verrassing. Toen heeft het Hof op een aantal punten gezegd dat wat we hadden vastgelegd, niet perfect was en gewijzigd zou moeten worden. Toen heb ik er een jaar niets van gehoord. Uiteindelijk is door de Staten unaniem besloten om het geheel nietig te verklaren. Dan kom je in de situatie dat door het land Sint-Maarten de afspraken die zijn gemaakt om op basis van vrijwilligheid een integriteitskamer in te richten en corruptie te bestrijden, nietig worden verklaard. Dan rest mij niets anders dan terugvallen op de positie die wij voordien hadden, en dat is om via een aanwijzing te zorgen dat de bovenwereld en de onderwereld voldoende van elkaar gescheiden zijn en blijven op Sint-Maarten.
Dus dat is de situatie zoals die nu voorligt. Ik betreur het dat die zich zo heeft ontplooid. Ik had liever van tevoren geweten dat überhaupt die mogelijkheid van constitutionele toetsing nog zou plaatsvinden op Sint-Maarten. Maar goed, als die heeft plaatsgevonden en er moest wat gewijzigd worden, had het in de rede gelegen dat de regering van Sint-Maarten zich opnieuw tot de Nederlandse Ministers van V en J en BZK zou hebben gewend om te vragen «kunnen we op die punten datgene wat we hebben afgesproken, wellicht nog wat wijzigen?», en het vervolgens gaat uitvoeren, in plaats van het geheel te versnipperen. Nu rest in mijn ogen de rijksministerraad niets anders dan terugvallen op die aanwijzing.

De **voorzitter**: Klopt het dat er inmiddels benoemingen hebben plaatsgevonden? Is er bijvoorbeeld een kwartiermaker aangesteld?

Minister **Plasterk**: Ik heb er iemand naartoe gestuurd met de bedoeling om voorbereidende handelingen te verrichten. Een hoge ambtenaar met veel ervaring, ook in netelige situaties, maar die is niet overal met open armen ontvangen. Dat hebt u ook in de krant kunnen lezen. Dat is de situatie.
Ik kom bij Statia. Statia is een openbaar lichaam. Dat is bestuurlijk een heel andere situatie. Het is een klein eiland, met 5.000 inwoners. De bestuurskracht is niet groot. Mijn sg is er de afgelopen periode een aantal malen geweest om te proberen om de zaak weer goed op de rails te krijgen. We hebben daar ook discussie gehad over het benoemen van een waarnemend gezaghebber. We hebben dat uiteindelijk nu tijdelijk gedaan. Daar is, meen ik, ook wel consensus over. We dragen er nu aan bij, ook met een aantal medewerkers van BZK die daar tijdelijk verblijven, om te proberen goede plannen te maken en te zorgen dat zo snel mogelijk het openbaar lichaam de eigen zaken kan regelen. Er zijn zorgen over de begroting en over processen die niet zo goed hun beloop hebben. Het is voor een klein eiland natuurlijk ook niet eenvoudig. Dat zie ik ook wel. We proberen de situatie daar, en ten behoeve van het eiland, op een goede manier te laten verlopen. Mijn sg is er net weer twee keer een aantal dagen geweest. Hij zou er heel lang over kunnen spreken, maar ik weet niet in hoeveel detail u dat wilt.

De **voorzitter**: Het zou ons helpen als u kunt schetsen op welke termijn de nieuwe gezaghebber beoogd is.

Minister **Plasterk**: Vindt u het goed dat de sg daar in detail op ingaat?

De heer **Van Zwol**: Het begint bij het assessment van wat er inhoudelijk mis is. Dat begint bij het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft BES), dat zegt dat de financiën nog niet op orde zijn. Daaruit vloeit voort dat ook de organisatie en het personeelsbeleid van het openbaar lichaam niet op orde zijn. Als die beide niet op orde zijn, kun je ook niet toekomen aan dienstverlening aan de burgers en bedrijven op dat kleine eiland. In die constellatie was het aangrijpingspunt een goede gezaghebber, eventueel met extra ondersteuning en met hulp van anderen, om dit te hernemen. De Eilandsraad heeft er toen voor gekozen om voor te stellen om de zittende gezaghebber niet te herbenoemen. Toen is er een waarnemend gezaghebber gekomen, de heer Woodley. Met instemming van de Eilandsraad is de waarneming verlengd. De Rijksvertegenwoordiger heeft via de Minister aan beide Kamers laten weten dat hij op enig moment de procedure wil hernemen om tot een reguliere gezaghebber te komen. Dat is te doen op het moment dat je ook weet welke profielschets je voor zo'n gezaghebber zou willen en welke opdracht je zou willen meegeven. In overleg met de Eilandsraad is ervoor gekozen om te kijken of we een aantal mensen, een kleine commissie, opdracht kunnen geven om een soort assessment van de situatie te doen, van de financiën, het bestuur en de organisatie, maar met name ook van de dienstverlening, zodat er voor het zomerreces iets van een meer objectiveerbaar rapport is van wat er is mis en wat ook weer niet. Op basis daarvan kan de profielschets, de procedure voor de gezaghebber worden hernomen. Dus als alles loopt volgens de afspraken die gemaakt zijn met de Eilandsraad, is er voor het zomerreces iets van een assessment en kan voor het zomerreces worden begonnen met de procedure voor een reguliere gezaghebber.

Minister **Plasterk**: Ik kom zo over de vierde vraag, die over het pensioenfonds ging. Maar we praten nu alleen over kommer en kwel. Misschien is het goed om de brief van UNICEF onder de aandacht te brengen. Die signaleert daarin enerzijds dat we met de kinderrechten een hoop mooie dingen hebben gedaan. UNICEF heeft daar overigens een grote rol in

gespeeld. Anderzijds zegt ook UNICEF dat er nu moet worden doorgepakt. Dat zal ik dus zeker in het overdrachtsdossier voor mijn opvolger klaarleggen. Maar we doen dus ook wel goede dingen samen. Hierdoor krijgen juist de mensen die het meest in de knel zitten daar extra aandacht.
Ik ga door met wat een ingewikkelde en een vervelende kwestie is: het Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN). Ik moet vooropstellen dat er nu een juridische procedure speelt, die ook maakt dat ik op dat punt even de kaarten tegen de borst moet houden. Het gaat om een verschil van inzicht tussen de Staat der Nederlanden en het pensioenfonds over de vraag of onze voorgangers op 10-10-10 het fonds voldoende hebben geëquipeerd op het moment dat het zelfstandig werd. De positie van mij, van de Staat der Nederlanden, is dat dit het geval is en dat men sindsdien kennelijk toch onvoldoende heeft ingespeeld op de veranderende situatie in de rente en de rendementen. Het is de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds om dat te doen. Dat wordt betwist. Ik zou nu eigenlijk niets willen toevoegen op dat punt.
Dat gezegd zijnde, de Staatssecretaris die voor het financieel toetsingskader verantwoordelijk is, Jetta Klijnsma, heeft moeten concluderen dat zij er, nadat zij al eens eerder uitstel heeft verleend en ook gehoord de opvatting van de Nederlandsche Bank, nu niet aan ontkomt om een korting uit te voeren, zij het beperkt, op het pensioenfonds. Daarbij – we hebben dat intensief interdepartementaal besproken – zijn er niet heel veel meer smaken dan of korten op de uitkering dan wel verhogen van de premies, of bijstorten door de werkgever. Maar de werkgevers van de mensen in Caribisch Nederland zijn de diverse departementen. Als je dat optelt, kom je op een bedrag van ruim 40 miljoen euro en ik heb dat in ieder geval nu niet. Het overstijgt ook de demissionaire status van het kabinet. Ik heb natuurlijk wel even geïnformeerd bij de collega's die grote werkgevers zijn daar. Daar zit een aantal departementen, zoals V en J, OCW, VWS, en voor het bestuurlijke deel ook BZK, volgens de verdeelsleutel aan de lat. Dat is de situatie. Er zal op enig moment linksom of rechtsom een oplossing voor moeten komen. Dat is eigenlijk wat ik er nu over kan zeggen.

De **voorzitter**: Dank voor de toelichting. Ik stel voor dat wij een rondje maken met vragen naar aanleiding van de stand van zaken.

De heer **De Graaf** (D66): Ik ben net binnengekomen. Mijn excuus dat ik te laat was.

De **voorzitter**: U bent zeer welkom.

De heer **De Graaf** (D66): Ik weet niet wat er is gezegd, dus ik sla even over.

De heer **Van Kappen** (VVD): Ik dank de Minister voor zijn uitgebreide toelichting. Die heeft verhelderend gewerkt voor mij. Ik heb een vraag gewoon uit nieuwsgierigheid. De regering-Koeiman heeft de Staten van Curaçao ontbonden en nieuwe verkiezingen uitgeschreven, maar daarna zijn er in die ontbonden Staten allerlei moties aangenomen. Hoe kijkt de Minister daartegen aan?

Minister **Plasterk**: Dat is niet anders dan in Nederland. De Staten zitten er totdat er via de geloofsbrieven nieuwe Staten worden geïnstalleerd. Zij kunnen natuurlijk moties aannemen. De status daarvan is een andere dan wanneer er een missionair kabinet zit met een meerderheid, maar dat is lokaal ter weging. Toen het ging om het stoppen van rechtmatig uitgeschreven verkiezingen werd het een Koninkrijksaangelegenheid, maar alle andere moties die men aanneemt, zijn landsaangelegenheden. Dan is het

aan de demissionaire regering om te bepalen hoe zij er op dat moment mee omgaat. Na de verkiezingen zal er een nieuw kabinet komen. Dat zal er naar bevindt van zaken mee moeten worden omgegaan. Ik denk dat dat de status is.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Wij hebben net een aantal prangende kwesties besproken. De Minister heeft daar een toelichting op gegeven. Ik heb een heel algemene vraag. Het lijkt misschien een open deur, maar ik wil de vraag toch stellen. De Minister zei net dat er voor zijn opvolger nog een paar mooie taken liggen. Als hij zo terugblikt op vier jaar bewindsmanschap, op welk terrein hebben wij, hoewel het moeilijk was, dan met z'n allen echt vooruitgang geboekt? Waar liggen nog een aantal knelpunten en wat zou de Minister daaraan kunnen doen? Dan heb ik het met name over de bestuurbaarheid, met, als het enigszins kan, behoud van de goede verhoudingen en een aanvaardbaar laag niveau van corruptie.

Minister **Plasterk**: Ik hoopte dat die vraag zou komen, want het is misschien wel de laatste keer dat wij in deze bezetting met elkaar spreken en uw commissie is altijd zeer betrokken geweest bij het onderwerp Koninkrijksrelaties. Dat stel ik op prijs. Ik heb intern al wel met deze en gene teruggekeken op de afgelopen periode. Zij signaleerden, meer van binnenuit kijkend dan ik op dat moment kon, dat tot en met 10-10-10 de nadruk heel erg op het juridische heeft gelegen en op de vraag hoe wij alles op papier regelen. Nu zijn wij eigenlijk voor het eerst een hele kabinetsperiode hier maar ook op Curaçao, waar tot recent een stabiele regering heeft gezeten, binnen die juridische kaders aan het werk gegaan in een nieuwe verhouding, die zich kenmerkt door een paar dingen. Allereerst is het centrale gezag in Willemstad weggevallen. Dat leidt ertoe dat ieder van de zes eilanden – het maakt niet uit of het openbare lichamen zijn of landen – het óf binnen het eiland moet oplossen óf meteen in politiek Den Haag zit. De bufferende werking van de regering van de Antillen is er niet meer. Dat maakt dat er soms nog scherper moet worden gekozen, in de zin van: is dit een lokale of een Haagse aangelegenheid? Ik heb ook regelmatig in de Tweede Kamer debatten moeten voeren over de vraag hoever wij gaan als het over de Isla-raffinaderij gaat, en waar de Nederlandse betrokkenheid en verantwoordelijkheid stopt en waar de eilandstaak begint. Dat ligt nu heel scherp door het wegvallen van die tussenlaag.
Ook zijn we gestopt met begrotingssteun. Dat betekent dat ieder van de landen in principe zelf de eigen financiën op orde moet brengen. Inmiddels zijn wij beland in de situatie waarin alle vier de landen in het Koninkrijk onder begrotingstoezicht staan. Nederland staat namelijk onder toezicht van Europa. Met de 3%-grens hebben wij nog niet zo lang geleden stevig geworsteld. Twee landen staan onder toezicht van het Cft (College financieel toezicht) en Aruba van het CAft (College Aruba financieel toezicht), waarbij Minister Bermudez van Financiën bij mijn laatste bezoek aan Aruba tegen mij zei: ik zou graag met u willen spreken over het op enigerlei wijze voortzetten van het financieel toezicht na afloop van het CAft, want het steunt de Minister van Financiën wel dat er iemand over de schouder meekijkt. Ik vond het mooi om dat van hem te horen, want dat was toch een betwiste kwestie. Dat is een belangrijk punt van de afgelopen periode.
Over het aftasten van wat Koninkrijksaangelegenheden en wat landsaangelegenheden zijn hebben wij weleens discussies gehad. Bij de Arubadag hier in Rijswijk twee weken geleden stonden Minister-President Eman, gevolmachtigd Minister Yrausquin en ik voor een volle zaal met Arubaanse Nederlanders. Toen hebben wij tegen elkaar gezegd: wij hebben weleens pittige discussies gehad, maar wij hebben het ook altijd weten op te lossen, en nu staan wij hier met z'n allen het voorjaar te

vieren. Ik kijk terug op die tijd in die zin dat het niet altijd eenvoudig is geweest, maar dat wij er uiteindelijk toch altijd zijn uitgekomen.
Er zijn ook onderwerpen, die wij net besproken hebben, waar wij nog lang niet klaar mee zijn. Ik denk dat dat proces de komende jaren voortgezet zal worden. Daar is geen makkelijke oplossing voor. Dat zal zoeken blijven.
Wij hebben wel een aantal mooie gemeenschappelijke thema's gevonden. Een daarvan heb ik net al genoemd: kinderrechten. Dat is in feite een pars pro toto voor armoedebestrijding, maar dan met name voor die jonge groep. Daarvoor hebben wij het budget vanuit verschillende landen bij elkaar gelegd, want daarvan hebben wij gezegd: het is op Bonaire geen fundamenteel andere kwestie dan op het naastgelegen Aruba of Curaçao, dus waarom zouden wij dat niet gezamenlijk proberen aan te pakken? Dat bevalt iedereen goed.
Wij hebben onlangs besloten om voor een heel ander type onderwerp, namelijk de koraalriffen, ook een gemeenschappelijke groep in te stellen, die moet onderzoeken wat wij op dat punt kunnen doen. Dat moet allemaal nog belegd worden. Daar zou idealiter in de toekomst ook financiering voor moeten komen. Dat is uiteindelijk niet alleen in het belang van de duurzaamheid en van de wereld, maar ook van de eilanden, omdat een groot deel van het toerisme hangt aan de natuurschatten onder water. Er is dus ook een economisch belang naast het duurzaamheidsbelang. Dat zijn mooie thema's, waarop wij elkaar de afgelopen periode hebben kunnen vinden.
Voor Caribisch Nederland, wat natuurlijk een andere situatie is dan voor de andere landen binnen het Koninkrijk, is er good news and bad news. Er zijn veel vorderingen op het terrein van onderwijs en volksgezondheid. Mijn opvolger op OCW destijds, Marja van Bijsterveldt, heeft indrukwekkend werk gedaan met scholen op Bonaire bijvoorbeeld. Ik heb die scholen sindsdien mogen bezoeken. Dat zijn gewoon scholen waarvan je denkt: hier zou ik mijn kinderen ook zo naartoe sturen. Die zijn gewoon fatsoenlijk geëquipeerd met goede docenten. Dat is echt veranderd. Daarnaast heeft Edith Schippers de afgelopen periode veel gedaan op het terrein van VWS.
Wat nog achterblijft is infrastructuur, sociale zekerheid en armoedebestrijding. Dat zijn ook hardnekkigere onderwerpen. Daar kunnen wij lang over doordenken, maar uiteindelijk heeft de sociale zekerheid ook te maken met de economische welvaart ter plekke. Als de economie daar beter ontwikkeld zou worden, zou er wat meer draagvlak ontstaan om de armoede beter te bestrijden, maar ook vanuit Europees Nederland kan daaraan getrokken worden. Dat doen de betrokken bewindspersonen ook wel. En infrastructuur kun je niet ineens met een toverstokje doen. De wegen, de kades en de vliegvelden moeten allemaal stap voor stap worden opgeknapt. Vanuit I en M wordt daar ook wel aan getrokken. Dat zijn zo twee terreinen waar de komende jaren idealiter dezelfde vorderingen zouden moeten worden gemaakt als de afgelopen jaren op het gebied van gezondheidszorg en onderwijs in Caribisch Nederland.
Dan kom ik terug op wat ik in de inleiding al zei. Aan allebei de kanten van de oceaan worden weleens vraagtekens gezet bij het statelijk arrangement waarin wij zitten. Als er interesse is om dat te heroverwegen, moeten wij dat doen, maar laten wij onderwijl proberen om de acute problemen op te lossen. Dat zou mijn testament op dit punt zijn.

De **voorzitter**: Ik ga nog even door met het rondje.

De heer **Sini** (PvdA): Ik dank de Minister voor zijn uitvoerige toelichting. Ik kom terug op de brief van UNICEF, waarin een aantal dingen worden geconstateerd die goed gaan. Het gaat er echter om dat het geheel op een structurele wijze wordt opgepakt. Is de Minister bereid om dit onderstreept mee te geven aan zijn opvolger?

Minister **Plasterk**: Zoals de heer Sini het nu formuleert, kan ik het binnen de grenzen van het staatsrecht beamen. Ik kan toezeggen dat ik het onderstreept aan mijn opvolger meegeef. Maar daar stopt het ook, omdat het een budgetbeslag met zich brengt. Ik zie de heer Engels, die echt verstand heeft van staatsrecht, aarzelen; het kan nét. Als het structurele financiering behoeft, moet het aan een andere tafel worden opgepakt.

De heer **Engels** (D66): Ik dank de Minister voor zijn uitvoerige beantwoording. Ik heb een aanvullende vraag over Curaçao. Toevallig was ik drie weken geleden op Curaçao in verband met activiteiten op de universiteit aldaar. Bij zo'n gelegenheid komen er weleens informele gesprekken tot stand, ook over de politieke situatie. We hebben het nu weer over een incidentele situatie en hoe die kan worden opgelost. De vraag is echter wat er structureel kan gebeuren om tot meer stabiliteit te komen. Wat kan er gebeuren om de politieke cultuur meer in de richting te trekken van wat gebruikelijk is in het Koninkrijk? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de deugdelijkheid, de bestuurbaarheid maar vooral ook de integriteit groter en sterker worden dan in de huidige situatie met telkens weer incidenten? Ik begrijp de positie van de Minister natuurlijk heel goed, maar dat is een zorg die daar leeft. Ik ben zelf ook wel nieuwsgierig of we er een keer uit kunnen komen. Hoe kan er een betere en stabielere situatie komen met meer continuïteit?

Minister **Plasterk**: Het goede nieuws is dat er tot zeer recent een stabiele regering heeft gezeten in Curaçao, waarmee we goed zaken hebben kunnen doen en die constructief aankeek tegen de constellatie in het Koninkrijk. De afschuwelijke moord op Helmin Wiels was het ergste wat er kon gebeuren. Ik had een zeer goede relatie met Wiels. Hij was een van de founding fathers van de coalitie die destijds is gesloten. Ivar Asjes heeft hem uiteindelijk opgevolgd en ook met hem en zijn collega's hebben we goed kunnen samenwerken gedurende de hele periode, tot een week geleden. Vier jaar lang was er sprake van redelijke stabiliteit. Het Nederlandse kabinet moet altijd maar zien of het zijn termijn volmaakt; ik wens het komende kabinet dan ook veel succes. Voor zover de instabiliteit het gevolg is van criminaliteit is er geen kruid tegen gewassen. Corruptie, witwassen en dat soort fenomenen zijn strafbaar; het OM aldaar is alert. We ondersteunen de politie via het RST bij het aan de kaak stellen van zaken die niet goed zijn, maar verder moet het daar zijn beloop hebben. Dat is wat je daar vanuit het oogpunt van de statelijkheid over kunt zeggen. Daar kan ik nu niet zo heel veel aan toevoegen.

Mevrouw **Meijer** (SP): Ik wil hier nog even op voortborduren. Wat kan het voor het Koninkrijk betekenen als wij in een van de vier Koninkrijkslanden te maken hebben met een corrupte regering?
Ook wil nog even doorgaan op de pensioenen. De Staatssecretaris van Sociale Zaken heeft onlangs in een brief laten weten dat de AOV niet omhoog hoeft, omdat die al redelijk goed voor elkaar zou zijn. Er wordt nu echter met 3,5% gekort en het ziet ernaar uit dat er per 2018 met 12% wordt gekort. Volgens mij hebben veel ouderen het daar niet al te best. Ik vind het dus wat makkelijk om te verwijzen naar het financieel toetsingskader. In Nederland hebben we het nieuw financieel toetsingskader, waardoor kortingen wat meer worden uitgesmeerd, maar op de eilanden schijnt dat niet te kunnen. Mijn vraag is dus hoe we ervoor gaan zorgen dat ook de ouderen daar een menswaardig bestaan hebben.

Minister **Plasterk**: Ik ga niet speculeren over de uitkomst van de verkiezingen, maar ik weet dat leden van de regering gescreend worden voordat ze beëdigd worden door de gouverneur. Dat is een belangrijk middel om integriteitsschendingen te voorkomen. Dat geldt voor alle landen van het Koninkrijk.

Mevrouw **Meijer** (SP): Ik wil even iets verduidelijken. Scholte is veroordeeld tot drie jaar. Hij kan gewoon verkiesbaar zijn. Betekent dit dat deze man ook regeringsleider kan worden? Of is dat uitgesloten?

Minister **Plasterk**: Ik ga niet treden in de integriteitsscreening. Als iemand onherroepelijk veroordeeld wordt, kan dat zeker niet. Dan kan hij volgens mijn informatie ook geen lid van de Staten zijn. Er loopt ook nog een hoger beroep. Dat is de juridische situatie.
Terugkomend op het pensioenfonds: ik doe het niet graag, maar daarvoor moet ik toch even terugvallen op mijn coördinerende rol. Het voortouw ligt inderdaad bij mijn collega van Sociale Zaken, die gehouden is aan het financieel toetsingskader, waarbij ook de Nederlandsche Bank meekijkt. Wanneer een pensioenfonds financiële knelpunten kent, moet dit of de uitkering verlagen of de premies verhogen, of de werkgevers zouden moet bijstorten. Dat zijn de verschillende smaken. Ik kan daar op dit moment niets aan toevoegen, omdat dat laatste een budgetbeslag met zich zou brengen en omdat er op dit moment nog een juridische procedure loopt.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Eerst een korte vraag over Sint-Eustatius. Er zijn daar altijd problemen geweest met het bestuurscollege. Op dit moment vinden er assessments plaats. Lukt dat in overeenstemming en in samenwerking met het bestuurscollege? Of blijft dat toch erg hakerig?
Dan de pensioenen. Het antwoord van de Minister gaat een beetje voorbij aan het punt van de werking van dat financieel kader. De klacht is dat de herstelperiode in Nederland zo veel langer is dan daar. Vanwaar dat verschil? Kunnen de pensioenfondsen daar niet met dezelfde regelingen werken als de pensioenfondsen hier? Dat lijkt de zaak te verergeren.
Overigens speelde er nóg een kwestie rond de pensioenen. Toen de zaak werd overgenomen, bleek dat de premies van een aantal pensioengerechtigden niet waren gestort. Daar zou een onderzoek naar plaatsvinden. Hoever is dat gevorderd? Zijn al die premies boven water gekomen? Of zijn die gewoon weg? Betekent dit dat mensen die wel betaald hebben, geen pensioen ontvangen?
Het Cft heeft eerder al gezegd dat de vrije uitkering eigenlijk te klein is, gelet op de verplichtingen die gedragen moeten worden. De Nederlandse regering betaalt vaak infrastructuur, maar het onderhoud daarvan moet uit de vrije uitkering worden betaald, die daar niet op berekend is. Deze keer zegt het Cft over onze drie eilanden dat de vrije uitkering ook niet berekend is op de loonstijgingen, maar uitsluitend is gebaseerd op de inflatie. De loonstijgingen werken daarin onvoldoende door, zodat zij niet betaald kunnen worden uit die vrije uitkering. Dat is een groot, extra probleem voor de eilanden. Hoe gaan wij daarmee om?

Minister **Plasterk**: De eerste vraag ging over Statia. Is dat allemaal in pais en vree verlopen? Mijn sg heeft daar ter plekke nogal wat overredingskracht gebruikt.

De heer **Van Zwol**: Er is overeenstemming bereikt met de Eilandsraad, die bestaat uit twee gedeputeerden en vijf leden. Is het nu erger dan voorheen? Ja, de inschatting is wel dat de situatie nu neigt naar taakverwaarlozing. Om te bepalen of het nu erger dan voorheen is of juist niet, is de suggestie om een paar mensen daar eens goed naar te laten kijken.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Dat betekent ook dat de samenwerking niet optimaal is.

De heer **Van Zwol**: Er is een waarnemend gezaghebber, wiens mandaat in overeenstemming met de Eilandsraad is verlengd. Bestuurscollege en Eilandsraad hebben dat geaccepteerd, met de extra toegevoegde

technische assistentie. De samenwerking met het college is op zich niet slechter dan voorheen, maar daarmee is ze nog niet goed genoeg.

Minister **Plasterk**: Bij pensioenen geldt inderdaad voor Caribisch Nederland het oude financieel toetsingskader. Dat regime is onlangs voor twee jaar verlengd. Maar als wordt overgestapt op een nieuw toetsingskader, moet er een hoger eigen vermogen zijn en moet de dekkingsgraad vijf jaar lang onder de minimaal vereiste vermogensgrens komen. Dan wordt het dus in die zin nog zwaarder. Dat lost het acute probleem dus niet op.

De **voorzitter**: Er was nog een vraag over de premies die zouden zijn verdwenen.

Minister **Plasterk**: We hebben extra mankracht beschikbaar gesteld, waardoor de pensioenrechten grotendeels zijn vastgesteld. Verder is eind 2016 2 miljoen ter beschikking gesteld. Voor scholen en openbare lichamen geldt dat zij dat zelf moeten doen. Die informatie heb ik niet. Wel heb ik hulp aangeboden, waarvan tot dusverre nog geen gebruik is gemaakt. Een wat onbevredigend antwoord, realiseer ik me.

De heer **Van Zwol**: Het gaat om een vrije uitkering op basis van indexatie, zonder loongevoelig te zijn. Dat was in het begin geen probleem, omdat de inflatie in Nederland wat hoger was, wat een bijstelling opleverde. Nu de inflatie in Nederland zo laag is, is er feitelijk nauwelijks indexatie. Wij zijn in gesprek met Financiën om te zien of die systematiek niet moet worden herzien. Dat punt onderkennen wij dus.

Mevrouw **Baay-Timmerman** (50PLUS): Dank voor de uitvoerige antwoorden. Wij krijgen wekelijks mails van mensen van de BES-eilanden van wie de rechten nog steeds niet zijn vastgesteld. Er zou een dossieronderzoek zijn uitgevoerd door PCN, maar de uitkomst daarvan is tot op heden redelijk onbevredigend.

De heer **Van Zwol**: Dit sluit aan bij de eerdere vraag. Voor zover de rijksoverheid als werkgever of als opvolger van eerdere werkgevers de pensioenproblematiek kon vaststellen, is dat met de inzet van extra mensen gedaan. BZK heeft in dit kader 2 miljoen bijgestort om voor die gevallen aanvulling te plegen. Dat kon omdat de Minister de opvolger van de werkgevers is. Voor zover het om openbare lichamen gaat: bij onderwijs en zorg is de Minister niet de werkgever, zodat we afhankelijk zijn van de vraag of zij de aangeboden hulp aanvaarden. Dat is nog niet overal gebeurd. Bij Sint-Eustatius is dit wel in kaart gebracht, maar het bestuurscollege weigert uitvoering te geven aan de uitkomsten.

De heer **De Graaf** (D66): Dit is een goed moment om terug te kijken op de afgelopen jaren. Bij een lange demissionaire periode kunnen we nog wat verwachten. Immers, hoe langer deze periode duurt, leert ons de geschiedenis, des te krachtiger bewindslieden durven op te treden. Hoe kijkt de Minister terug op zijn coördinerende rol voor de BES-eilanden? Wij prezen hem voor het feit dat hij die toen heeft opgepakt, in tegenstelling tot zijn voorgangers. Heeft hij het gevoel dat die coördinerende rol door eenieder werd aanvaard?
De afgelopen jaren zijn verhoudingsgewijs stabiel geweest in politieke zin, maar daaronder sluimert toch altijd de onrust en de mogelijkheid dat andere keuzes worden gemaakt. Heeft dat niet vooral te maken met een gebrek aan een sterke civil society, dus niet zozeer aan een statelijke oplossing, maar aan het maatschappelijke cement? Deelt de Minister dat oordeel? Meent hij dat in een volgende periode daaraan meer kan worden

bijgedragen? Of vindt de Minister dat op dit punt het maximale is gedaan en bereikt?

Minister **Plasterk**: Ik denk dat de andere departementen hebben geaccepteerd dat de coördinerende rol bij BZK ligt. Onze sg is er actief bij betrokken. Op zichzelf heb ik daar dus geen klagen over. Ik ben het ermee eens dat de rust schijn zou kunnen zijn, iets wat aan beide zijden van de oceaan zo is. Er ligt hier een initiatiefnota van SP en VVD, niet door het kabinet in uitvoering genomen, om het bestaande Koninkrijksverband op te heffen. Dat wordt natuurlijk door de PVV krachtig ondersteund. Ik denk overigens dat er in Nederland nog wel een meerderheid voor het Koninkrijksverband zoals we dat kennen is. Maar goed, je ziet dat die meerderheid niet groeit.
Aan de andere kant van de oceaan zie je dat ook. Het beeld is dat voor de verkiezingen de onvrede wat toeneemt, waarna men toch denkt: voor de komende jaren willen we het er toch maar weer mee doen. Dat heb ik de afgelopen jaren geconstateerd.

De heer **De Graaf** (D66): Voordat we misverstanden krijgen, uit de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen blijkt dat de PVV gewonnen heeft, de VVD verloren heeft en de SP stabiel is gebleven. Er is geen sprake van een toename van het verzet tegen het Koninkrijk in de huidige vorm.

Minister **Plasterk**: Er zijn wel een paar nieuwe partijen bij gekomen en we moeten nog bekijken wat zij ervan vinden.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we die speculatie laten rusten.

De heer **De Graaf** (D66): Ik wil voorkomen dat er zo meteen rare krantenkoppen ontstaan.

Minister **Plasterk**: Ik begrijp het punt.
Ik kom op het punt van de heer De Graaf over de civil society. Ik begrijp dat punt goed. Het baart mij enige zorgen, maar het verschilt per eiland. Ik heb het gevoel dat de civil society in het oude hoofdstedelijke Curaçao nog relatief sterk is. Op Sint-Maarten is er sprake van een bevolkingsexpansie. Enige decennia geleden woonden daar 5.000 mensen, terwijl dat er nu bijna tien keer zoveel zijn. Veel van die mensen hebben geen banden met het Koninkrijk. Ze zijn vanuit de buureilanden daarnaartoe gekomen omdat er werk is. Dat is op zichzelf een heel legitieme reden, maar zij voelen zich niet erg verbonden met de instituties, waardoor het zoeken is naar draagvlak voor datgene wat ons bindt in het Koninkrijk. Dat blijft iets wat we in gezamenlijkheid moeten doen.
In ons Koninkrijk is sprake van asymmetrie. De verantwoordelijkheid is voor Nederland groter. We kunnen ons er niet eenzijdig aan onttrekken dat daarvoor een reden is. Die asymmetrie is een product van de geschiedenis. De landen daar zijn mede door de geschiedenis van Nederland in de huidige samenstelling tot stand gekomen. Dat is niet de schuld van iemand die hier aan tafel zit, maar dat levert Nederland wel een verantwoordelijkheid op die blijft bestaan. De situatie waarin Nederland zich niet eenzijdig kan onttrekken aan de situatie daar, is zeer verdedigbaar. Ik heb er de hele periode voor gestaan om die verantwoordelijkheid zo te ervaren. Nog afgezien van het tellen van de verkiezingsuitslag, worden hierbij aan de Nederlandse kant af en toe grote vraagtekens gezet. Maar bij gelegenheid, en zeker kort voor verkiezingen, ziet men ook in de landen aan de andere kant, en zelfs in de openbare lichamen, bewegingen om meer afstand te zoeken. Ik denk dat dit uiteindelijk niet in het belang is van het leven van de mensen daar. De bewegingen in de wereld zijn zo groot dat we elkaar zullen moeten vasthouden. We zullen samen naar oplossingen moeten zoeken voor de mensen in het hele Koninkrijk.

De **voorzitter**: Dank u wel. We hebben nog een klein beetje tijd over, dus ik kijk even rond of er nog korte, dringende vragen zijn.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Ik dank de Minister hartelijk voor de beantwoording van de vragen en voor de bredere beschouwing naar aanleiding van de vragen. De Minister noemde als heel belangrijke en gewilde verandering bij de transitie het wegvallen van de buffer van de Nederlandse Antillen. Hij zei dat in het kader van de opmerking over de positie van de gouverneur. Ik ben benieuwd of de Minister daarop verder wil doorgaan. Vroeger was er één gouverneur, maar nu hebben ook de kleinere eilanden een eigen gouverneur. Dat maakt de positie bestuurlijk gezien wat kwetsbaarder. De gouverneur zit veel dichter op de plaatselijke politiek, zeker in de twee nieuwe autonome landen. Er zijn in de afgelopen tijd aanwijzingen gegeven. Dat maakt de positie van de gouverneur niet extra makkelijk. Ik zeg niet dat die aanwijzingen niet goed waren – die waren misschien juist wel goed – maar het gaat mij om de positionering van de gouverneur als bestuursorgaan. Misschien kan de Minister daarover nog wat zeggen. Ziet hij die positionering als een risicofactor voor de toekomst? Moet de positie van de gouverneur in zijn ogen worden versterkt?

De **voorzitter**: Als dit een korte vraag was, dan vrees ik de lange vragen. Ik stel voor dat we in dit laatste rondje eerst de vragen verzamelen, zodat we meteen weten hoe we in de tijd zitten. Is dat goed?

Minister **Plasterk**: Ik geef liever direct antwoord, als dat mag.

De **voorzitter**: Van mij mag het.

Minister **Plasterk**: Het ligt nu nog vers in het geheugen. Het is een goed punt. Door het wegvallen van de regering in Willemstad is de positie van gouverneur op de eilanden een nog lastigere klus voor de betrokkenen. We hebben zeer goede gouverneurs. Ik heb zeer veel respect voor de manier waarop zij hun werk doen. Ik herken dat zij soms onder grote druk kunnen staan. Het vereist krachtige mensen om dan toch een autonome positie te hebben. Ik gebruik dit forum om dat uit te spreken, want ik heb grote waardering voor wat de gouverneurs doen en hebben gedaan. Ik vind het de taak van de Minister van Koninkrijksrelaties om pal achter de gouverneurs te staan. Dat heb ik ook in de afgelopen periode geprobeerd. De recente aanwijzing aan Curaçao, waarover we zojuist spraken, lag in het verlengde van wat de gouverneur op dat punt heeft gesignaleerd. Het is belangrijk om de gouverneur goed in positie te houden, want hij is de last person you're going to call. Als die positie wordt ondermijnd, is de as van het Koninkrijksverband ondermijnd. Het is heel belangrijk dat er goede mensen zitten, dat ze krachtig zijn en dat ze hun eigen positie, ook staatsrechtelijk, overeind houden. Ze moeten dat richting alle kanten kunnen doen. Ik herinner mij een detail van een aanwijzing aan Sint-Maarten. De gouverneur zei toen tegen mij: dit ga ik zo niet doen. Hij heeft dat ook niet gedaan. Bij dezen spreek ik mijn respect uit voor alle gouverneurs die hun werk in de afgelopen jaren krachtig hebben gedaan. Dat is ook voor de komende jaren cruciaal.

De **voorzitter**: We zijn hiermee gekomen aan de afronding van dit mondeling overleg. Ik dank de Minister en zijn staf, niet alleen voor deze bijeenkomst, maar ook voor hun werk in de afgelopen jaren. We weten niet hoelang de demissionaire status zal duren, dus we weten ook niet of we nog een volgende gelegenheid zullen hebben om elkaar te spreken over de zaken die zich ongetwijfeld tussentijds zullen aandienen. We zullen niet schromen om het gesprek weer aan te gaan, want we waarderen dat zeer, zeker gezien alle verschillen van inzicht die tussen

regering en Kamer kunnen bestaan en de gedeelde belangstelling en inzet voor dit deel van het Koninkrijk, die ons altijd verbonden hebben. Ik dank iedereen daarvoor. Ik dank ook de pers voor zijn aanwezigheid en de dienst Verslag en Redactie.

Sluiting 15.41 uur.